

Életnapló

Szajkó István: *Látogatók* – Szabadka, Újvidék, Topolya

„Az önmagammal folytatott kommunikáció számomra szinte minden. Csak aki ezt tudja, az képes engem is megszólítani.” (Arnulf Rainer)

A festő nézi a vidéket, ahol él. Mi pedig az ő szemén keresztül látjuk a fénytel megtelő tájat, a végtelen zöldet, a horizont szélén felvillanó apró, színes jeleket. A festő figyel a kiállítására ellátogatókat is. Mi pedig az ő szemén keresztül látjuk a képei előtt töprengő, a látványban elmélyedő Látogatót. A tárlatok mindenkor látogatóit. De a festő figyel az érkező látogatókat is. Mi pedig az ő szemén keresztül látjuk a gondosan vagy éppen hamarjában a falnak támasztott biciklit. Hiszen a bicikli legalább olyan fontos motívum Szajkó festészetében, mint az ember. A látogató nyoma. A látogatóé, akinek fontos, hogy megnézze Szajkó kiállítását. És látjuk Szajkót is, akinek fontos, hogy látogatói legyenek, hogy megossa velük az alkotás élményét. Ez a *Látogatók* című kiállítás.

Fontos volt, hogy a több évtizede dolgozó művész festészetéről, az őt foglalkoztató művészi problémák aktuális helyzetéről végre átfogó képet kaphattunk és alkothattunk. Szajkó István a hetvenes évek végén a vajdasági képzőművészeti élet fenegyerekeként – nem túlzás – robbant be a képzőművészeti életbe. Zágrábi diákként, a Párizsban tanult, Olaszországot és Németországot megjárt Nikola Reiser tanítványaként a szakmai tudáson túl az itt ismerttől és megszokottól eltérő nyitottságra tett szert, és korai alkotásait is ez a mindenre nyitott attitűd s ezzel társulva a tehetséges, útjukat kitartóan és merészen kereső fiatalok pimaszsága hatja át. A nyolcvanas évek közepéig szinte valamennyi, errefelé alapított képzőművészeti díjat magáénak tudhatta, a szakma és a nagyközönség kedvence lett, ami errefelé még manapság sem jár együtt. Aztán a kilencvenes évek elején Magyarországra költözött. Néhány évre a vajdasági tárlatlátogató szem elől is téveszthette. Majd egyszer csak ismét felbukkant a bakonyi magányban készült képekkel. De ezek a munkák már egy merőben más szemléletmódot tükröztek. Ezek már nem a nyugtalan, a képzőművészet minden lehetséges útját kipróbáló, az elfogadott

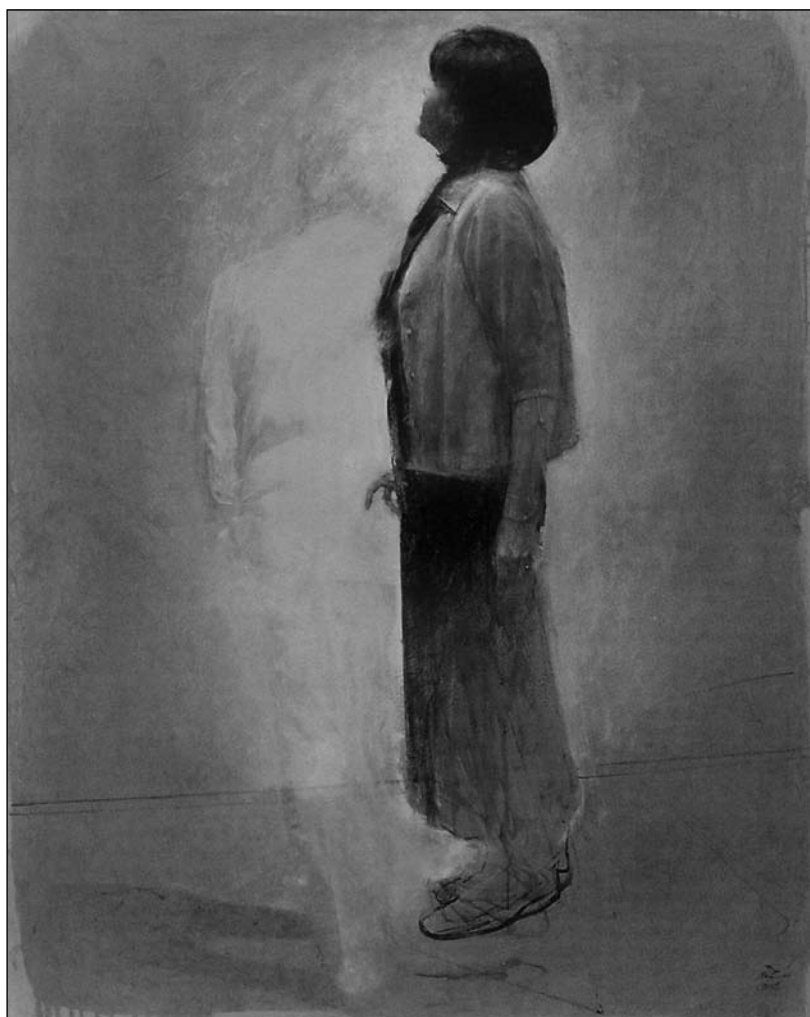
normákra fittyet hányó művész alkotásai voltak, hanem a lehiggadt, szemlélődő, a világot a sarkaiból immáron kifordítani nem akaró művész képei. Egy kicsit megállapodottabbak, nyugodtabbak, talán kiábrándultabbak, de mindenképpen mások. Pillanatnyiság és időtlen nyugalom sajátos elegyei. És képein mindez egyszerű és magától értetődő.

Ebben a mostani, bizonyos tekintetben retrospektívnek is tekinthető kiállításban az életmű következetes építkezése mutatkozik meg az egyes képek közötti szoros összefüggésben. Azonnal szembetűnik az anyag rétegzettsége. A játék, ami ennek a tárlatnak az alapja, s amelynek lényege az új képeknek a régiekkel való összekapcsolódásában rejlik. Az új képek, a látogatók, figyelmesen nézik a régi képeket. Nyilvánvaló, hogy Szajkó a számára fontos képeket válogatta az anyagba. A számára fontos jelképeket. Az életjelképeket.

Szajkó képein a látványon túl lélekbeli és érzelmi állapotokat „rögzít”, pátosz és szentimentalizmus nélkül. Ám minden esetben harmonikusan, s ennek következtében kiegyensúlyozottan. Szajkó művészetére egyébként is nagyfokú kiegyensúlyozottság jellemző. Festményeinek témái együttesen teljeseznek ki egy olyan egészzé, amelyben minden elem pontosan meghatározott szereppel és jelentéssel bír, az egyes képelemek (a ló, a galamb, a bicikli) pedig olyan szimbólumokká lépnek elő, amelyeken keresztül még inkább érthetővé és olvashatóvá válnak nemcsak az egyes művek, de az a világgép is, amely munkáit áthatja. Mégis, mintha minden egyes festménye magában rejtene a végkifejletet, a kiállítás összképének lényegi mondanóját. Művészetének alapja az intenzív megfigyelés és a figyelem, a művészi kifejezés koncentrációja. Kétségbevonhatatlan szakmai felkészültsége és tehetsége mellett ez a művészi érzékenység biztosítja témái egyediségét, kompozíciói feszes teljességét. A tér és idő egymásra rétegződése révén az egész kiállítást önmagában, egyetlen látványként, egyetlen önálló műalkotásként érzékelhettük. A festő szándéka szerinti rendezés, a már említett egymásra rétegződés azt az „illúziót” kelti, hogy általa megfejtethjük Szajkó művészetét, gondolatvilágát és életszemléletét egyaránt, hiszen festményein a jelentések, a szimbólumok váltakozásai egységes világgép részeként olvadnak össze. Ebben rejlik egyúttal Szajkó sajátos expresszivitásának és drámaiságának, kontemplatív magatartásának mélysége, képalkotásának jelentősége is. S efelől megközelítve művészetét rá kell jönnünk, hogy Szajkó mégiscsak ugyanabban a rendszerben mozog és dolgozik, mint negyedszázaddal ezelőtt, csak műveinek izzása változott. Továbbra is az idő nélküli élet és az általa megélt élet kettősségéről szól jelekben, maga alkotta szimbólumokban.

Szajkó újvidéki kiállításáról írva az ifjú kritikus a „lét elviselhetetlen harmóniáját” emlegeti, és azt mondja, „a képek derűje, aurája úzött ki az utcára. Hiába, egy beton- és szmogkedvelő lény számára ennyi harmónia egyszerre befogadhatatlan”. Én meg azt mondom, nagy szükségünk van erre a harmó-

niára s a harmónia nyújtotta csendre. A csend nagyon fontos. A sok zaj után megnyugvást hoz. Csendben lehet gondolkodni. Csendben lehet szemlélődni. Csendben lehet megpihenni. És a csendben lehet az élettapasztalatokat is összegezni. Szajkó ezt úgy teszi, hogy megfesti képeit. Nagy lendülettel, hallatlan energiával. Mi, nézők pedig tehetjük úgy, hogy elmerülünk ezekben a képekben. Csöndes látogatókká válva magunk is.

B. V. 290907